

bli gjen-arrestert og ikke fullstendig løslatt igjen før i 1955. Beretningen hennes ble første gang utgitt i 1967, altså 30 år etter hennes opprinnelige arrestasjon. Likevel har hun evnet detaljert å reflektere sine innerste opplevelser i ferden gjennom GULag-helvete. Avstanden har gitt henne mentalt armslag til systematisk å berette om det faktiske forløpet. Samtidig har den samme avstanden gitt henne mentalt rom til å dvele ved fangelivets andre perspektiver: Nærheten til medfanger, håpet, savnet, drømmene – unnfanget av den fells skjebne som bant henne og mange av hennes medfanger til hverandre i deres felles fortvilelse og frykt. Dermed evnet hun også å dele med sine lesere det som ble til de mentale flyteelementene som gjorde det mulig for henne å simpelthen bevare sin eksistens. Hennes lesning, intellektuelle kapital og evne til menneskelig nærhet, ble til en verdi ingen fangevokter kunne ransake seg frem til og konfiskere. Fortvilelsens og ondskapens malstrøm fikk aldri godt nok tak i henne til å tilintetgjøre det mennesket hun var. Individet overvant «systemet», slik at fortvilelsens jerngrep og de fysiske medfølgende lidelsene, aldri ble sterke nok til å trekke henne under.

Jevgenija Ginsburgs beretning blir gjennom hennes tilnærming til sin skjebne og historie dermed til noe langt mer enn et dagboksnotat om GULags forferdelighet. Boken er på samme tid et intimt menneskelig vitnesbyrd som speiler ett individs skjebne, samtidig som vi evner å begripe totaliteten av de lidelser som ble påført de millionene av enkeltmennesker som ble gjenstand for Stalins terror.

Prisen hun betalte var høy. Sin ektemann så hun som sagt aldri igjen. Ved sin arrestasjon hadde Jevgenija to barn. De ble brutalt fratatt sin mor og hun dem. To måneder senere mistet de også sin far. Jevgenijas foreldre tok seg deretter av dem, til også hennes far og guttenes bestefar endte i NKVDs vold og kort tid etter døde. Den yngste ble deretter «arrestert» av KGB og plassert i et barnehjem som foreldreløs. Den eldste omkom av sult under beleiringen av Leningrad.

Journey Into the Whirlwind ble filmatisert i 2008 og hadde premiere to år senere. Jeg tror aldri jeg skal se den filmen. Jeg nærer en frykt for at det dypt personlige, poesien, i hennes beretning er gått tapt eller i hvert fall er sterkt forringet eller stilisert. Jeg kan ta feil og skal ikke domme, og filmen er selvsagt laget i beste mening. Like fullt vil jeg for sikkerhets skyld unngå den for derigjennom søke å bevare minnet om intensiteten og medlevelsen hennes beretning ga meg. Ingen – selv ikke med de hederligste hensikter – skal få ta fra meg eller forringe den plass Jevgenija Ginzburg har erobret i min bevissthet. Hun døde – rehabilitert – i Moskva i 1977.

Om målform(ene) i Norsk språkhistorie

AV AGNETE NESSE OG
HELGE SANDØY

Hovedredaktører for Norsk språkhistorie

I den forrige utgaven av Ordet har John Ole Askedal en omtale av firebindsverket *Norsk språkhistorie*, særlig bind I, *Mønster*, som kom ut i 2016. Vi skal ikke kommentere omtalen av innholdet, bortsett fra det Askedal skriver om norsk rettskrivningshistorie. Temaet er ikke omtalt i bind I, og Askedal forventer at det vil bli tatt opp i bind III, *Ideologi*. Dette stemmer. I tillegg har rettskrivningsspørsmål relativt bred plass i bind IV, *Tidslinjer*.

Som naturlig er i en publikasjon som Ordet, er målformene i den omtalte boken nevnt særskilt. Askedal har talt sider og funnet at 300 av sidene i *Mønster* er på nynorsk, mens 285 av sidene er på bokmål. I tillegg noterer Askedal følgende om det bokmålet som skrives: «Det bokmål som brukes, bekrefter i noen grad det inntrykk man kan ha av at en del norskfilologer skriver en noe annerledes norsk enn det som ellers dominerer i den moderne norske skriftkulturen, nemlig moderat bokmål med visse variasjoner; forekomsten av såkalte radikale former er påfallende utbredt i enkelte deler av denne boken i forhold til hva man finner i annen moderne norsk sakprosa.»

Han har helt rett. Derfor kan det være på sin plass å forklare prinsippene for rettskrivning i *Norsk språkhistorie*. Når det gjelder det redaksjonelle, er det slik at to av bindene (I og III) redigeres på nynorsk, mens de to andre redigeres på bokmål. Forfatterne av de ulike kapitlene har selv fått bestemme målform. Det eneste kravet som stilles dem fra redaksjonens side er at de skal skrive innenfor enten bokmålsrettskrivningen fra 2005 eller nynorskrettskrivningen av 2012. Redaktørene har altså i utgangspunkt

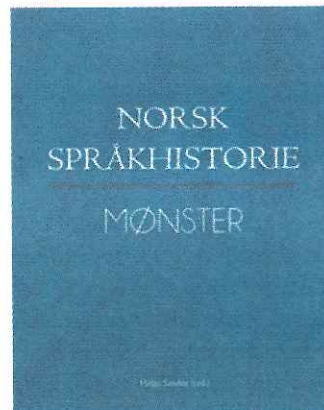
et ingen kontroll over hvilken andel av verket som vil bli skrevet på nynorsk, og hvilken andel som vil bli skrevet på bokmål. Vi har heller ikke kontroll over hva slags nynorsk eller bokmål som vil bli valgt, utover kravet om å følge rettskrivningene fra 2005 eller 2012.

Som Askedal påpeker, er det ikke gitt at norske språkvitere bruker de vanligste rettskrivningsformene. Grunnen til dette er delvis at vi har som en del av vår yrkesutøvelse å kjenne rettskrivningens mange kringelkroker. En like viktig grunn er at mange norske språkvitere ofte er entusiastiske brukere av talemålsnære skriftformer. De fleste av oss er del av en fagtradisjon som setter muligheten til å skrive talemålsnært svært høyt, og denne kombinasjonen av god kjennskap til rettskrivningen og glede over talemålsnær skrift gjør at mange bruker det som i storsamfunnets målestokk er *mindre brukte former*.

Vi kunne valgt annerledes. Det hadde vært legitimt å bestemme at to av bindene i *Norsk språkhistorie* skulle skrives på nynorsk – innenfor en snever norm –, og at to av dem skulle skrives på bokmål – innenfor en like snever norm. Våre forfattere hadde greid det, og de aller fleste hadde godtatt det. Vi mener likevel at *Norsk språkhistorie* da hadde blitt et dårligere verk, et verk som skjulte viktige sider ved den språklige praksisen blant norske språkvitere. Den aktive bruken av valgfriheten innenfor hver av målformene er en viktig del av den faglige identiteten til skriverne, og dette er igjen en viktig del av historien om norsk språk, bruken av det og forskningen på det. *Norsk språkhistorie* ville gitt et mindre riktig bilde av – ja nettopp norsk språkhistorie – hvis vi prøvde å strømlinjeforme ortografien til de språkhistoriske forfatterne. Det kan selvfølgelig oppleves som irriterende, men vi mener at det er sant.

Agnete Nesse: Redaktør.

Helge Sandøy: Redaktør.